

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-32>

УДК 338.48:640.4

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ВНУТРІШНЬОГО ТУРИЗМУ

CURRENT TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF DOMESTIC TOURISM

Зарубіна Антоніна Володимирівна

кандидат географічних наук, доцент,
Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1457-9485>

Онойко Юрій Юрійович

кандидат географічних наук, доцент,
Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3311-7200>

Щербатюк Наталія Іванівна

старший викладач,
Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7849-8465>

Zarubina Antonina , Onoyko Yuriy, Shcherbatiuk Nataliia
Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University

Стаття присвячена дослідженню стану внутрішнього туризму та його сучасних тенденцій. Актуальність дослідження зумовлена важливою роллю внутрішнього туризму в економічному розвитку держави, збереженні культурних та природних ресурсів, зміцненні соціальної ідентичності та національної свідомості населення. Мета статті – розроблення шляхів вирішення проблем розвитку внутрішнього туризму в Україні. Для досягнення мети в процесі дослідження було вирішено низку завдань: визначено поняття «внутрішній туризм», його основні види та значення для держави; проаналізовано поточний стан внутрішнього туризму та визначено його сучасні тенденції; виявлено проблеми, які ускладнюють розвиток внутрішнього туризму в Україні та запропоновано шляхи їх вирішення. В процесі дослідження використано загальнонаукові методи пізнання: індукції та дедукції, аналізу та синтезу, асоціації та аналогії. За результатами дослідження встановлено, що у зв'язку з російським вторгненням у внутрішньому туризмі сформувалися певні тенденції. Такими тенденціями є збільшення популярності санаторних турів; популярність бронювання турів «на завтра»; зменшення тривалості подорожей; зміна вимог до туристичних закладів; зміна портрету українського мандрівника; зростання популярності соло-туризму; популярність туристичних програм, спрямованих на допомогу Збройним Силам України. Аналіз зазначених тенденцій свідчить про те, що попри воєнний час люди продовжують подорожувати Україною, що сприяє розвитку внутрішнього туристичного ринку. Разом з тим, розвиток внутрішнього туризму ускладнює ряд проблем: військові дії на території країни; втрата значної частини туристично-рекреаційних ресурсів; руйнування туристичної інфраструктури; порушення логістики на території України; розміщення окупаційних військ на території туристичних центрів; втрата трудових ресурсів. Для вирішення цих проблем пропонується здійснення наступних заходів: забезпечення безпеки на території України шляхом надання інформації про потенційні небезпеки та попередження туристів про зони, які є небезпечними для відвідування; відновлення історичних та культурних об'єктів; розробка альтернативних маршрутів; відбудова туристичної інфраструктури, доріг та інших інфраструктурних об'єктів; підтримка туристичної галузі з боку держави; підтримка працівників туристичної галузі. Практичне значення дослідження полягає в можливості застосування отриманих результатів органами державної влади для розвитку внутрішнього туризму в Україні.

Ключові слова: внутрішній туризм, тенденції внутрішнього туризму, еко-туризм, pet-friendly готелі, туристична інфраструктура.

The article is devoted to the study of the state of domestic tourism and its current trends. The relevance of the study is due to the important role of domestic tourism in the economic development of the state, preservation of cultural and natural resources, strengthening of social identity and national consciousness of the population. The purpose of the article is to develop ways to solve the problems of domestic tourism development in Ukraine. To achieve this goal, the study solved a number of tasks: the concept of "domestic tourism", its main types and importance for the State are defined; the current state of domestic tourism is analyzed and its current trends are identified; problems that hinder the development of domestic tourism in Ukraine are identified and ways to solve them are proposed. The study used general scientific methods of cognition: induction and deduction, analysis and synthesis, association and analogy. According to the results of the study, it was found that in connection with the Russian invasion, certain trends have emerged in domestic tourism. These trends include an increase in the popularity of sanatorium tours; popularity of booking tours "for tomorrow"; reduction in the duration of travel; changing requirements for tourist facilities; changing the portrait of the Ukrainian traveler; growing popularity of solo tourism; popularity of tourist programs aimed at helping the Armed Forces of Ukraine. The analysis of these trends shows that despite wartime, people continue to travel to Ukraine, which contributes to the development of the domestic tourism market. At the same time, the development of domestic tourism is hampered by a number of problems: military operations in the country; loss of a significant part of tourist and recreational resources; destruction of tourist infrastructure; disruption of logistics in Ukraine; deployment of occupation troops in tourist centers; loss of labor resources. To solve these problems, the following measures are proposed: ensuring security on the territory of Ukraine by providing information about potential dangers and warning tourists about areas that are dangerous to visit; restoration of historical and cultural sites; development of alternative routes; restoration of tourist infrastructure, roads and other infrastructure facilities; support of the tourism industry by the State; support of employees of the tourism industry. The practical significance of the study lies in the possibility of applying the obtained results by public authorities for the development of domestic tourism in Ukraine.

Keywords: domestic tourism, trends in domestic tourism, eco-tourism, pet-friendly hotels, tourist infrastructure.

Постановка проблеми. У 2022 році обсяг світового ринку внутрішнього туризму оцінювався в 1 670,32 млрд доларів США. Очікується, що у період з 2023 по 2030 рік він зросте на 17% [1]. Причиною зростання світового ринку внутрішнього туризму стало поширення коронавірусної інфекції. Covid-19 обмежив міжнародний туризм та змусив багатьох людей зосередитися на внутрішньому туризмі. Невизначеність щодо термінів завершення пандемії та дій урядів щодо відновлення туризму ускладнила довгострокове планування поїздок, тому люди почали обирати короткі внутрішні подорожі й віддавати перевагу безпечним та малолюдним місцям відпочинку. Бюджетні внутрішні подорожі стали популярним варіантом для туристів багатьох країн.

Не виключенням є Україна, туристична галузь якої переорієнтувалась на внутрішній туризм в період пандемії. З початком війни з Росією у 2022 році подорожі Україною не втратили популярності. Більше того, вони стали чи не єдиним способом відпочити й відновити свої сили для багатьох громадян України, які не мають можливості подорожувати за кордоном. В зв'язку зі складною ситуацією в державі, пов'язаною з війною, у внутрішньому туризмі сформувалися певні тенденції, які потребують детального вивчення та аналізу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Внутрішній туризм розглядається в роботах багатьох вітчизняних науковців, експертів

та фахівців туристичної сфери: Шум А. [7], Артюх К. [9], Тарасовський Ю. [10], Божко Л. Д., Холодок В. Д. [11], Сіра Е., Демчук Л. [12], Чубрей О. С., Голубець І. М. [13]. Незважаючи на широке висвітлення особливостей розвитку внутрішнього туризму в Україні спостерігається недостатнє вивчення його сучасних тенденцій.

Формулювання цілей статті. Мета статті – розроблення шляхів вирішення проблем розвитку внутрішнього туризму в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Визначення поняття «внутрішній туризм» міститься в Законі України «Про туризм». Відповідно до нього, внутрішній туризм – це подорожі громадян України та осіб, які постійно проживають на її території, в межах держави [2].

Залежно від мети подорожі можна виділити наступні види внутрішнього туризму:

- екскурсійний туризм: відвідування музеїв, пам'яток архітектури, історичних місць та інших культурних об'єктів;
- агротуризм: подорожі в сільську місцевість з метою ознайомлення з традиціями та життям селян, а також для відпочинку на природі;
- курортний туризм: відпочинок на курортах, включаючи гірські курорти, пляжні курорти та інші;
- еко-туризм: подорожі в заповідні зони та природні парки з метою вивчення та захисту природи;

– культурний туризм: подорожі з метою ознайомлення з культурою та мистецтвом країни, включаючи музеї, галереї та інші культурні заходи;

– гастрономічний туризм: подорожі з метою спробувати місцеву кухню [3].

Наведений перелік видів внутрішнього туризму не є вичерпним. Існує багато інших спеціалізованих видів туризму, які можуть включати в себе дослідження інфраструктури, медичний туризм, релігійний туризм тощо.

Внутрішній туризм є важливим для країни з кількох причин, наведених нижче.

Економічний розвиток. Внутрішній туризм створює нові робочі місця, збільшує попит на товари та послуги, що пропонуються на ринку, та сприяє розвитку туристичної інфраструктури. Відповідно, збільшуються доходи держави та підвищується рівень життя місцевого населення.

Збереження культурних та природних ресурсів. Внутрішній туризм дозволяє туристам пізнавати нові культурні та історичні пам'ятки, традиції та звичаї. Це сприяє збереженню і розвитку культурних та природних ресурсів, а також залученню уваги до проблем екології та їх розв'язання.

Соціальне значення. Внутрішній туризм може позитивно впливати на зміцнення соціальної ідентичності та національної свідомості. Він дозволяє людям краще пізнати свою країну, її історію, культуру та природу, що може сприяти формуванню національної самосвідомості та національного єднання.

Заохочення міжрегіонального співробітництва. Внутрішній туризм може сприяти розвитку міжрегіонального співробітництва та зміцненню зв'язків між різними регіонами країни, обміну досвідом, розвитку нових ідей та проєктів, а також підвищенню рівня соціального та економічного розвитку регіонів.

Отже, внутрішній туризм має важливе значення для економічного, культурного та соціального розвитку кожної держави. Не виключенням є Україна, яка володіє значним туристичним потенціалом і має всі передумови для розвитку внутрішнього туризму. Однак туристичний сектор є досить вразливим і залежним від ситуації в країні. Пандемія, війна, пов'язані з цим обмеження на виїзд за кордон, економічна нестабільність мають значний вплив на попит на туристичні послуги та загальний рівень розвитку галузі.

Активний розвиток туризму в Україні розпочався після здобуття незалежності. До 2020 року кількість туристів зростала.

Щороку Україну відвідувало близько 13–15 млн гостей. Однак пандемія COVID-19 в 2020 році призвела до раптового зменшення кількості відвідувачів. За цей рік до України приїхало всього 3,3 млн туристів, з яких 1,8 млн прибуло у перші три місяці. Саме в цей час почав розвиватися внутрішній туризм [4].

У 2021 році туристичні потоки почали відновлюватися. Іноземні туристи знову вирушили до України, завдяки чому було прийнято 4,3 млн гостей, з яких 70% склали європейці [4].

В лютому 2022 року розпочалася війна з Росією, яка вплинула на всі сектори економіки. Одним з найбільш постраждалих став туристичний сектор. У березні та квітні, які стали критичними періодами для України, індустрія подорожей практично зупинилась. Південні регіони країни стали недоступні для туристів у зв'язку з окупацією частини території та зонами активних бойових дій. Херсонська, Миколаївська та Запорізька області, які раніше славилися своїми курортами, не приймали відвідувачів через небезпеку для життя і здоров'я людей. Через ракетні обстріли та небезпеку підірватися на мінах не відкривався курортний сезон на Одещині. Єдиною можливістю відпочинку в цьому регіоні стали бази, санаторії та готелі з власними басейнами.

Відновлення туристичного напряму розпочалося завдяки центральним та західним областям, але досягнути показників перших місяців року так і не вдалося. Так, згідно з даними туроператора Join UP!, впродовж 2022 року тільки 41% від загальної кількості туристів, що скористались його послугами, були відправлені за два місяці до початку активних бойових дій, а на всі інші 10 місяців приходить 59% мандрівників. Зазвичай найбільш завантаженими для туристичного сектору місяцями є липень, серпень і вересень. Однак, якщо порівняти з аналогічним періодом попереднього року, то у цих місяцях було продано втричі менше турів [5].

Разом зі зменшенням кількості українців, які відпочивають за кордоном, збільшилася кількість людей, які віддають перевагу внутрішньому туризму. У статистиці українського туроператора Join UP! було зафіксовано значний ріст попиту на подорожі Україною у жовтні 2022 року. Кількість заброньованих турів збільшилася майже вдвічі порівняно з аналогічним періодом минулого року, що свідчить про те, що бажання подорожувати та відпочивати залишаються високими навіть у склад-

них умовах. Так, в грудні 2022 року частка проданих турів Україною склала 40% (рис. 1).

В зв'язку з ситуацією в Україні у внутрішньому туризмі сформувалися певні тенденції. Такими тенденціями є:

- збільшення популярності санаторних (оздоровчих) турів;
- популярність бронювання турів «на завтра»;
- зменшення тривалості подорожей;
- зміна вимог до туристичних закладів, які ставлять потенційні туристи;
- зміна портрету українського мандрівника;
- зростання популярності соло-туризму;
- популярність туристичних програм, спрямованих на допомогу Збройним Силам України.

Розглянемо тенденції внутрішнього туризму більш детально.

Важлива тенденція, яка відзначається в галузі внутрішнього туризму, полягає в тому, що серед бронювань переважають санаторний (оздоровчий) відпочинок та відпочинок для заспокоєння, якомога далі від повітряних тривог та вибухів. Здоров'я стало особливо цінним в умовах війни. Люди прагнуть відпочивати в безпечному та спокійному середовищі, де можна відновити своє здоров'я та емоційний стан, про що свідчить статистика продажів, опублікована компанією Join UP!, яка спеціалізується на продажі туристичних послуг в Україні. Згідно з опублікованими даними, більшість замовлень (44,4%) пов'язані з санаторними турами. На другому місці за популярністю – поїздки до Карпат (29%). Третім за популярністю напрямком є гірськолижні курорти (19,5%), попит на які зростає в зимовий період. Крім того, українці

відправляються в автобусні подорожі країною, купують тури до санаторіїв на морському узбережжі, обирають міський туризм та спеціалізований дитячий відпочинок.

Туристи все частіше віддають перевагу подорожам на одну людину або зі своєю родиною, а не в групах.

В останній рік помітна тенденція звуження горизонту планування подорожей. За даними експертів, якщо раніше українці планували свої подорожі як мінімум за місяць, то тепер цей час став значно коротшим. Багато туристів віддають перевагу турам «на завтра», бронюючи їх буквально в останній момент. Однак, як зазначають фахівці, нерідко такі тури можуть виявитись недоступними, оскільки популярні місця відпочинку бронюються заздалегідь. Саме тому дедалі більше туристів звертають увагу на пропозиції туроператорів, які можуть запропонувати спеціальні пропозиції на місця, що ще не стали популярними серед відпочиваючих. Наприклад, на сьогодні напрямком №1 для любителів активного відпочинку серед українців та іноземних туристів є гірськолижний курорт Буковель. Тури замовляються заздалегідь, тому практично всі готелі на зимові свята заброньовані. В зв'язку з цим туроператори пропонують інші, менш популярні гірськолижні курорти, такі як Яблуниця, Славське, Драгобрат, Мигово, Пилипець, Ворохта, Плай, Яремче, Красія тощо [7].

Новою тенденцією внутрішнього туризму стало зменшення тривалості подорожей. Як правило, відпочинок обмежується вікендом або короткими вихідними. Короткі подорожі Україною найчастіше розглядаються не як відпочинок, а як «перезавантаження» [8]. Люди хочуть відновити свої сили, розслабитись та повернутися до роботи з новими силами і енергією.

Однією з головних проблем для цивільних громадян стали перебої з постачанням електроенергії, спричинені ракетними атаками з боку Росії. Відповідно, ключовою вимогою туристів є наявність генератора. Крім того, зростає попит на pet-friendly готелі, оскільки більшість туристів не хочуть залишати своїх улюбленців наодинці під час подорожі. Це приводить до збільшення кількості готелів, які дозволяють розміщення з тваринками [9].

Війна змінила портрет українських туристів, що подорожують у 2022 році. Кількість жінок, які подорожували минулого року, зросла в 4–5 разів в порів-

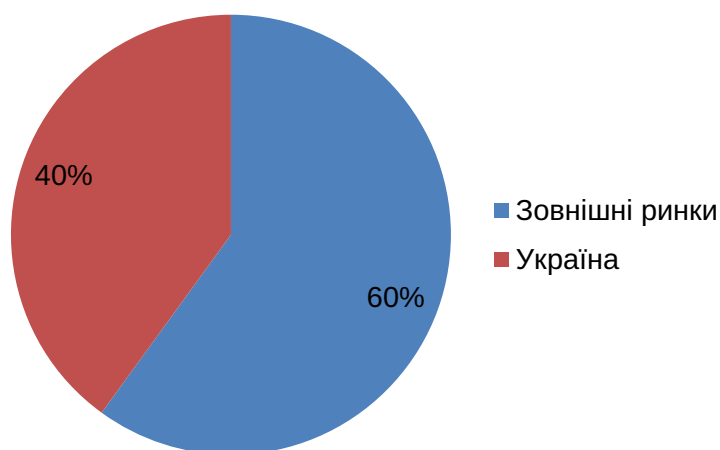

Рис. 1. Продаж турів в грудні 2022 року, % [5]

Джерело: систематизовано авторами

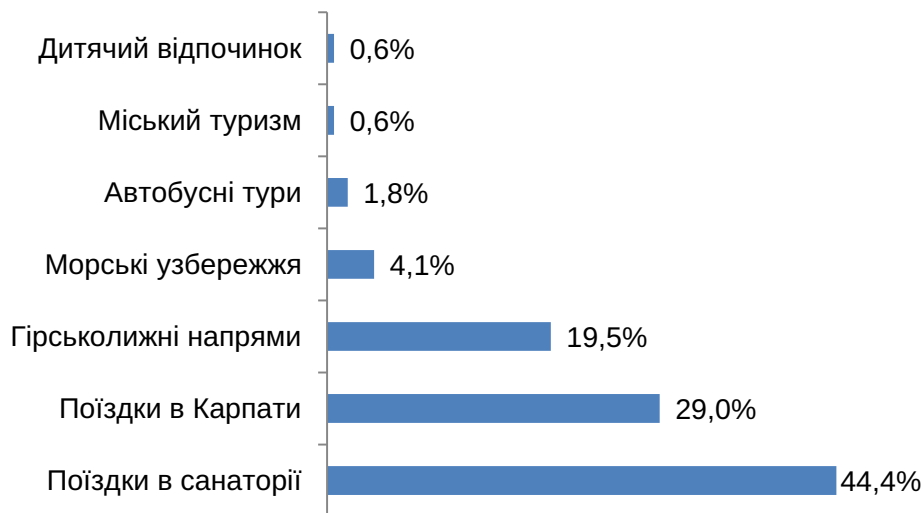

Рис. 2. Популярні напрямки внутрішнього туризму в Україні, % [6]

Примітка: систематизовано авторами

нянні з чоловіками. Також значно зросла кількість людей, які замовляють тури для однієї особи [10].

Крім того, стало популярним брати участь в туристичних програмах, що спрямовані на допомогу Збройним Силам України. Такі подорожі не лише допомагають зібрати гроші на потреби ЗСУ, але й дозволяють відчути себе часткою великої справи і зробити щось корисне для своєї країни.

Зазначимо, що через війну надходження до держбюджету від туристичної галузі за 2022 рік скоротилися на 31% в порівнянні з 2021 року. Найбільша частка надходжень до держбюджету за минулий рік сплачена готелями – 898 млн грн. Однак ця сума все ж на 30% менша ніж у 2021 році. Тоді до бюджету надійшов 1 млрд 288 млн грн. На 35% зменшилися податки від діяльності туристичних операторів, які сплатили у держбюджет у 2022 році 167 мільйона 858 тис. грн, тоді як у 2021 році ця цифра склала 259 млн 5 тис. грн. Також зафіксовано спад на 27% від діяльності туристичних агентств, які сплатили до держбюджету минулого 2022 року 204 млн 795 тис. грн податків, тоді, як у 2021 році від них у казну держави надійшло 279 млн 265 тис. грн [14].

Якщо говорити про регіони, то зростання розміру сплаченого податку у 2022 році продемонстрували Львівська (273 млн проти 215 млн у 2021 році), Київська (164 млн – проти майже 125 млн), Івано-Франківська (159 млн – проти майже 131 млн), області. Разом з тим значний спад податкових надходжень зафіксований у Києві та Одеській області. На Одещині – на 58%, а у м. Київ – на 46% [14].

З огляду на суми сплачених податків за минулий 2022 рік, можна констатувати, що попри війну галузь працює. Однак сьогодні вона як ніколи потребує туристів, адже сплачуючи податки, туристична галузь фінансує вітчизняну економіку лівовою частка доходів якої йде на оборону та армію. Тому важливо розуміти, що мандруючи Україною, українці не тільки перезавантажуються та набираються сил і натхнення для роботи, а й допомагають ЗСУ.

Отож, аналіз вищезазначених тенденцій свідчить про те, що не дивлячись на воєнний час, люди продовжують подорожувати Україною, що сприяє розвитку внутрішнього туристичного ринку нашої держави.

– Разом з тим, розвиток внутрішнього туризму ускладнює ряд проблем, зумовлених складною ситуацією в Україні. Такими проблемами є:

– військові дії, які є небезпечними як для туристів, так і для всього населення, особливо в зонах окупації та активних бойових дій;

– втрата значної частини туристично-рекреаційних ресурсів, таких як історичні пам'ятки, культурні об'єкти, архітектура, релігійні та природні заповідники, у зв'язку з їх руйнуванням або розміщенням в зонах окупації та бойових дій;

– руйнування туристичної інфраструктури в зонах проведення активних бойових дій;

– порушення логістики на території України, пов'язані з руйнуванням шляхів сполучення або розміщенням окупаційних військ на них;

– розміщення окупаційних військ на території туристичних центрів;

– втрата трудових ресурсів, пов'язана з виїздом персоналу за кордон, переміщенням персоналу в інші регіони України або залученням персоналу у воєнних діях [11].

Для зменшення впливу зазначених проблем на внутрішній туризм рекомендується здійснення наступних заходів:

– безпека та попередження. Уряд може здійснювати дії для забезпечення безпеки на території країни, надавати інформацію про потенційні небезпеки та попереджати туристів про зони, які є небезпечними для відвідування. Це може включати попереджувальні знаки, рекомендації щодо поведінки в зоні конфлікту, розроблення мап безпеки та надання підтримки туристам;

– відновлення історичних та культурних об'єктів. Через те, що військові дії можуть призводити до руйнування архітектурних та культурних об'єктів, необхідно приділити особливу увагу їх відновленню в післявоєнний період;

– альтернативні маршрути. На території України можна розробити альтернативні маршрути для туристів, які не проходять через зони конфлікту та зони активних бойових дій. Завдяки цьому можна зменшити ризик для туристів та сприятливо вплинути на розвиток туризму в інших регіонах країни;

– відбудова туристичної інфраструктури, доріг та інших інфраструктурних об'єктів в зонах, що відновлюються для забезпечення безпеки туристів та повернення бізнесу в ці регіони. Швидке відновлення туристичної інфраструктури можливе з допомогою державного бюджету, іноземних донорів та інвесторів;

– підтримка туристичної галузі з боку держави. Програми післявоєнного відновлення України повинні включати туристичну галузь;

– підтримка працівників туристичної галузі. Держава може надавати допомогу туристичним компаніям та іншим підприємствам, щоб вони могли зберегти робочі місця

та забезпечити працівників достатнім рівнем оплати.

Висновки. Внутрішній туризм має важливе значення для України, оскільки сприяє розвитку регіонів, підвищенню доходів туристичної галузі, збагаченню культурного життя країни та підвищенню престижу у міжнародній спільноті. В зв'язку зі складною ситуацією в Україні, зумовленою воєнними діями на її території, в сфері внутрішнього туризму сформувалися певні тенденції. Такими тенденціями є збільшення популярності санаторних турів; популярність бронювання турів «на завтра»; зменшення тривалості подорожей; зміна вимог до туристичних закладів; зміна портрету українського мандрівника; зростання популярності соло-туризму; популярність туристичних програм, спрямованих на допомогу Збройним Силам України. Аналіз тенденцій внутрішнього туризму свідчить про те, що люди продовжують подорожувати Україною, що сприяє розвитку внутрішнього туристичного ринку нашої держави. Разом з тим, розвиток внутрішнього туризму ускладнює ряд проблем: військові дії; втрата значної частини туристично-рекреаційних ресурсів; руйнування туристичної інфраструктури; порушення логістики; розміщення окупаційних військ на території туристичних центрів; втрата трудових ресурсів. Для вирішення цих проблем пропонується здійснення наступних заходів: забезпечення безпеки на території країни шляхом надання інформації про потенційні небезпеки та попередження туристів про зони, які є небезпечними для відвідування; відновлення історичних та культурних об'єктів; розробка альтернативних маршрутів; відбудова туристичної інфраструктури, доріг та інших інфраструктурних об'єктів; підтримка туристичної галузі з боку держави; підтримка працівників туристичної галузі.

Практичне значення дослідження полягає в можливості застосування отриманих результатів органами державної влади для розвитку внутрішнього туризму в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Market Analysis Report. Grand view research. 2022. URL: <https://www.grandviewresearch.com/industry-analysis/domestic-tourism-market-report> (дата звернення: 12.03.2023).
2. Про туризм: Закон України від 15.09.1995 № 324/95-ВР. Liga 360. 1995. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/Z950324?an=475921> (дата звернення 12.03.2023).
3. Подорожі під час війни: де дозволено відпочивати і як безпечно організувати мандрівку. Кременчуцька газета. 2022. URL: <https://kg.ua/news/podorozhi-pid-chas-viyni-de-dozvoleno-vidpochivati-i-yak-bezpechno-organizuvati-mandrivku> (дата звернення: 12.03.2023).

4. День туризму разом з Visit Ukraine. Visit Ukraine. 2022. URL: <https://visitukraine.today/uk/blog/927/den-turizmu-2022-razom-z-visit-ukraine> (дата звернення: 12.03.2023).
5. Час кризи та виходу на нові ринки. Join up. 2023. URL: <https://joinup.ua/uk/news/chas-krizi-ta-vihodu-na-novi-rinki-zvit-2022-roku/> (дата звернення: 12.03.2023).
6. Внутрішній туризм зростає в Україні попри бойові дії. Укрінформ. 2022. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3619754-vnutrishnij-turizm-v-ukraini-zrostaє-popri-bojovi-dii.html> (дата звернення: 12.03.2023).
7. Шум А. ТОП-10 найкращих гірськолижних курортів України. Отпуск Тайм. 2022. URL: <https://otpusktime.com/uk/krainy/girskolyzhni-kurorty-ukrayiny/> (дата звернення: 12.03.2023).
8. Вікенди для перезавантаження. Як змінилася специфіка відпочинку туристів в Україні через війну. Твое місто. 2022. URL: https://tvoemisto.tv/news/yak_zminylasya_spetsyfika_vidpochynku_vnutrishnih_turystiv_v_ukraini_cherez_viynu_135095.html (дата звернення: 12.03.2023).
9. Артюх К. Відпочинок на генераторах: як влаштований туризм в Україні взимку 2022–2023. Укрінформ. 2022. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3634086-vidpocinok-na-generatorah-ak-vlastovaniy-turizm-v-ukraini-vzimku-20222023.htm> (дата звернення: 12.03.2023).
10. Тарасовський Ю. Куди і як подорожували українці під час війни. Join UP! показав результати й тенденції 2022 року. Forbes. 2022. URL: <https://forbes.ua/news/kudi-i-yak-podorozhuvali-ukraintsi-pid-chas-viyuni-join-up-pokazav-rezultati-y-tendentsii-2022-roku-09022023-11629> (дата звернення: 12.03.2023).
11. Божко Л. Д., Холодок В. Д. Туризм: проблеми та перспективи розвитку під час війни. *Культура України*. 2022. № 77. С. 60–62. DOI: <https://doi.org/10.31516/2410-5325.077.07>.
12. Зарубіна А., Сіра Е., Демчук Л. Особливості туризму в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. № 41. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-14>.
13. Чубрей О. С., Зарубіна А. В., Голубець І. М. Ринок туризму: пандемічні проблеми та новітні перспективи. *Наукові перспективи*. 2022. № 1 (19). DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-1\(19\)-391-403](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-1(19)-391-403).
14. Державне агентство розвитку туризму України. URL: <https://www.tourism.gov.ua/> (дата звернення: 12.03.2023).

REFERENCES:

1. Market Analysis Report (2022). Retrieved from: <https://www.grandviewresearch.com/industry-analysis/domestic-tourism-market-report> (accessed March 12, 2023).
2. Pro turyzm: Zakon Ukrayiny vid 15.09.1995 № 324/95-VR (1995). [On tourism: Law of Ukraine dated September 15, 1995 No. 324/95-VR]. Retrieved from: <https://ips.ligazakon.net/document/Z950324?an=475921> (accessed March 12, 2023).
3. Podorozhi pid chas viynu: de dozvoleno vidpochyvaty i yak bezpechno orhanizuvaty mandrivku (2022). [Travel during the war: where it is allowed to rest and how to organize a trip safely]. Retrieved from: <https://kg.ua/news/podorozhi-pid-chas-viyuni-de-dozvoleno-vidpochivati-i-yak-bezpechno-organizuvati-mandrivku> (accessed March 12, 2023).
4. Den' turyzmu razom z Visit Ukraine (2022). [Day of tourism together with Visit Ukraine]. Retrieved from: <https://visitukraine.today/uk/blog/927/den-turizmu-2022-razom-z-visit-ukraine> (accessed March 12, 2023).
5. Chas kryzy ta vykhodu na novi rynky (2023). [Time of crisis and entering new markets]. Retrieved from: <https://joinup.ua/uk/news/chas-krizi-ta-vihodu-na-novi-rinki-zvit-2022-roku/> (accessed March 12, 2023).
6. Vnutrishniy turyzm zrostaє v Ukrayini popry boyovi diyi (2022). [Domestic tourism is growing in Ukraine despite hostilities]. Retrieved from: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3619754-vnutrishnij-turizm-v-ukraini-zrostaє-popri-bojovi-dii.html> (accessed March 12, 2023).
7. Shum, A. (2022). TOP-10 naykrashchykh hirs'kolyzhnykh kurortiv Ukrayiny [TOP-10 best ski resorts of Ukraine]. Retrieved from: <https://otpusktime.com/uk/krainy/girskolyzhni-kurorty-ukrayiny/> (accessed March 12, 2023).
8. Vikendy dlya perezavantazheniya. Yak zminylasya spetsyfika vidpochynku turystiv v Ukrayini cherez viynu (2022). [Reboot Weekends. How the specificity of tourists' recreation in Ukraine has changed due to the war]. Retrieved from: https://tvoemisto.tv/news/yak_zminylasya_spetsyfika_vidpochynku_vnutrishnih_turystiv_v_ukraini_cherez_viynu_135095.html (accessed March 12, 2023).
9. Artyukh, K. (2022). Vidpochynok na heneratorakh: yak vlashtovanyy turyzm v Ukrayini vzymku 2022–2023 [Recreation on generators: how tourism in Ukraine is organized in the winter of 2022–2023]. Retrieved from: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3634086-vidpocinok-na-generatorah-ak-vlastovaniy-turizm-v-ukraini-vzimku-20222023.htm> (accessed March 12, 2023).

10. Tarasovs'kyy, Y. (2022). Kudy i yak podorozhuvaly ukrayintsi pid chas viyny. Join UP! pokazav rezul'taty y tendentsiyi 2022 roku [Where and how did Ukrainians travel during the war. Join UP! showed the results and trends of 2022]. Retrieved from: <https://forbes.ua/news/kudi-i-yak-podorozhuvali-ukrayintsi-pid-chas-viyni-join-up-pokazav-rezultati-y-tendentsii-2022-roku-09022023-11629> (accessed March 12, 2023).
11. Bozhko L. D., Kholodok V. D. (2022). Turyzm: problemy ta perspektyvy rozvytku pid chas viyny [Tourism: problems and prospects of development during the war]. *Culture of Ukraine*, 77, 60–62. DOI: <https://doi.org/10.31516/2410-5325.077.07> [in Ukrainian]
12. Zarubina A., Sira E., Demchuk L. (2022). Osoblyvosti turyzmu v umovakh voiennoho stanu [Peculiarities of tourism in a state of war]. *Economy and society*, 41. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-14ю>
13. Chubrei O., Zarubina A., Holubets I. (2022). Rynok turyzmu: pandemichni problemy ta novitni perspektyvy [Tourism market: pandemic problems and latest prospects]. *Scientific perspectives*, 1 (19). DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-1\(19\)-391-403ю](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-1(19)-391-403ю)
14. State Tourism Development Agency. Retrieved from: <https://www.tourism.gov.ua/> (accessed March 12, 2023).